8

Q. D. B. V.

PUERPERAM SVFFOCATIONIS HYPOCHONDRIACO-HYSTERICÆ PERICVLO EXPOSITAM,

JVSSV ET AVTORITATE

illuſtris ac gratiſioſſimæ Facultatis Medicæ Jenenſis,

SVB PRÆSIDIO

JO. HADRIANI SLEVOGTII

HAEREDITARII IN Ober-Roßla/
M. D. ANAT. CHIR. ET BOTAN. P. P.
MED. PROV. SAX.

Patroni, Præceptoris, & Promotoris ſui venerandi,

PRO LICENTIA

HONORES DOCTORALES IMPETRANDI

SOLENNITER DISPVTATVRVS

LVDOV. AVGVST. HAHN

CAMBVRGO-THVRING.
PRACTICVS RONNEBVRGENSIS

HORIS ANTE ET POMERIDIANIS
IN AVDITORIO MAJORI

AD D. XXVIII. SEPTEMBR. ANNO M DCCI

ERVDITORVM EXAMINI EXPONET

JENAE

Q. D. B. V.

PRAELOQVIUM.

UT ſtatutis academicis, publicum eruditionis ſpecimen ab honorum doctoralium Candidatis poſtulantibus, ſatisfacerem, meditabar de *UNICORNU FOSSILI* non minus, quod *MINERALE* vocant, quam *ANIMALI* ſtricte dicto, & a RHINOCEROTICO diſtincto, ſcriptiunculam, quæ Patronis profectuum meorum aliqualem rationem redderet.

Cum enim hactenus de origine iſtorum cornuum, quæ paſſim apud rerum exoticarum Curioſos, ſub varia longitudine, figura atque conſiſtentia reperiuntur, dubitatum ſit, ab aquaticone an terreſtri animali decerpantur, & claram lucem illuſtris LUDOLFII hiſtoria Æthiopica huic controverſiæ accendat: de altero vero ex terra, vel undis quacunque ratione eruto, acriter adhuc diſputetur; & ab his quidem id vera animalis alicujus pars; ab aliis autem naturæ ſaltem in bolari tophaceaque terra luſus ſtatuatur; & rurſus aliis utraque ſententia, pro re nata, veroſimilis habeatur: operæ certe pretium videbatur, plurimos autores de hac materia inſpicere, ut ſobrium de unoquoque judicium formari poſſet.

Primam autem mihi occaſionem, cum cura de hac materia cogitandi, dederat maſſa quædam, ante aliquot annos prope Camburgum, Thuringiæ oppidum, ex lit-

tore Salæ fluvii, radicem montis ibi alluvie ſua diruentis, protracta, & Domino Parenti meo oblata. Hæc craſſitie brachium viri, longitudine tres ulnas æquabat; figura erat dentis elephantini, color albus, ſubſtantia lapidea quidem ad ſenſum, ſed friabilis & tenera, prorſusq; elegans, ut nec B. Rolfincio, nec Danieli Ludovici unquam præſtantior viſa fuerit. Facta ulteriori loci perſcrutatione, varia adhuc oſſium animalis alicujus grandioris fruſta reperiebantur; inque his præ cæteris notabiles erant ſex dentes, adhuc maxillæ inhærentes; quorum ſinguli duas uncias pendebant, ſuaque duritie limam elidebant. Interjecto deinde tempore, haud procul Camburgo, in pago Timpling, una cum bene multis fragmentis oſſeo-lapideis, cornu, duas ulnas longum, modice incurvatum, & non maxillæ, ſed cranio, bovinum caput ſuperanti, circa radicem narium innatum, ut minime pro dente quodam haberi poſſet, effodiebatur: eratque valde poroſum, & ab albedine iſtius, ſupra dicti, multum recedebat.

Enimvero, cum accurata tractatio hujus thematis prolixiores pagellas, quam diſſertationi academicæ hodie deſtinari ſolent, requirat; ideo temporis rationem habens, ſepoſui iſtud tantiſper, & præſentem potius caſum hac vice explicandum mihi ſumſi: Summum Numen devote orans, ut conatus meos felices eſſe jubeat.

HIS-

HISTORIA.

Fœmina ſanguineo phlegmatica, tenerioris quidem texturæ corpore, ſed admodum fœcundo prædita erat, ut vigeſimum octavum ætatis annum nondum ſupergreſſa, jam novem liberorum mater ſalutaretur. Pepererat autem ultima vice cum ingenti difficultate puellam, mox fatis cedentem, & multis tunc incommodis, ex abundantia lactis atque lochiorum paucitate oriundis, fuerat afflicta. Poſt hæc denuo gravida reddita, gemellos utero gerebat, eorumque unum d. 1. Januar. feliciter excludebat: alter vero manum dextram extra uterum protendens, cum ab obſtetrice nulla ratione ad

ſitum, partui convenientem, reduci poſſet, & ſequente die a continuis validisque conatibus parturientis extinctus eſſet, tandem per inſtrumenta ferrea extrahebatur. Debilitaverant iſtiuſmodi labores puerperam inſigniter, & vexabatur inſuper doloribus poſt partum, quos Noſtrates Nachwehen appellare ſolent, adeo vehementer, ut poſt irritum domeſticorum remediorum uſum, medici auxilio opus eſſet, quo etiam ægra optato cum ſucceſſu fruebatur. Cum vero die quarto Jan. placentam pinguem comediſſet, & ſemel iterumque vinum hornotinum ingesſisſet, poſt horæ lapſum ingentem abdominis inflationem, duorum capitum infantilium figuram referentem,

tem, una cum calore aucto corporis ſuſtinebat, donec alvus bis ſoluta & uterus grumoſum ſanguinem excernens, moleſtiarum finem facerent. Die 5 dolebat caput cum vertigine, appetitus fere erat nullus, & oculorum acies poſt ſomnum aliquandiu retuſior. Die 6 biberat inſcia novellam & fæculentam cereviſiam, ſibique ſatis bene valere viſa, maximam diei partem, obiter veſtita, extra lectum conſumſerat: ſed cum circa veſperam infans præter morem inquietus eſſet, quotiescunque mater ploranti mammas præbebat, toties ipſa ventris intumeſcentiam & tormina patiebatur, ſimul & lochia parcius procedere, manuq; quaſi genitalia intus ſtringi ſentiebat. Poſt

medi-

mediam noctem a latrante cane terrefacta, primum de inexplicabili anxietate & imminente animi deliquio, hinc difficulter & cum roncho ſpiritum trahẽs, de cuneo, in faucibus hærente, & ſtrangulationẽ minitante, conquerebatur. Mox voce plane deſtituta, oculis appertis jacens, dextram manum atque pedem frequenter commovebat. Durabant hæc uſque ad horam tertiam matutinam. Poſtquam enim mulierculæ vicinæ convocatæ varios fotus atque fumos adhibuerant, neque tamen hos & alia experimenta negotio ſufficere animadverterant, Medicum accerſebant: qui ægram adhuc aphonam & anxiam valde, ſed viſu atque intellectu tamen præ-

ditam

ditam inveniebat. Facies obſcure rubebat, collum erat turgidum, lingua ſpumam cruentam volutabat. Venter ſub faſcia, qua regio umbilicalis conſtricta erat, ad rupturam tumebat, manusque impoſita, modo in hypogaſtrio motum tremulum ac ſubſultorium, quadrantis horæ ſpatio ter quaterque recurrentem, modo globum, ex ilibus dextris ſubinde aſſurgentem, & per medium abdomen excurrentem, deprehendebat. Pulſus erat celer, cum duritie, extrema frigebant, & ſudor copioſus in facie & pectore, mediocriter calentibus, hærebat, ægra ructitabat, alvus heri fuerat aperta.

P. C.

RESOLUTIO.

§. I.

Um fœmina, modo deſcripta, jam dudum reconvaluerit, nullumque ipſi amplius ex mora periculum immineat, lubet, priusquam ad conſilium deſideratum, & curationis methodum accedimus, naturam ægritudinis, ejusque cauſas, tanquam in præſentia adhuc ad decumbentis lectum adſtaremus, benevolo lectori exponere.

§. II. Nomen affectus in frontiſpicio diſcurſus hujus poſuimus *ſuffocationem hypochondriaco hyſtericam*, quod a ſymptomate actionis vitalis, maxime urgente, & duobus tot malorum fontibus deſumſimus. Vocatur alias ſimpliciter *ſtrangulatio uterina*, græcis πνὶξ ὑϛερικὴ, Helmontio *aſthma muliebre*, Barbettæ *ſuffocatio hypochondriaca:* ipſæ vero ægrotæ Heraclidi Pontico apud Galenum, l. 6. de L. A. cap. 5, ἄπνοι, id eſt, *non reſpirantes* erant. Aliis, *ad focum* potius mali, quam ad reſpirationis difficultatem reſpicientibus, *paſſio hyſterica*; vel cum Paracelſo, *Cadacus uteri* audit: quos etiam Germani ſequuntur, a quibus, die Mutterbeſchwerung/ Mutteraufſteigen / & abſolute die Mutter ſalutatur.

§. III. Secundum vulgatam ſententiam, eſt *Morbus malignus, cum ſubitanea totius corporis refrigeratione, & omnium quandoque facultatum læſa actione, a vapore maligno, ab utero ad partes ſuperiores elevato, dependens.* Habetur hæc definitio in Coſteri tabulis: ſed eſt minus bona. Neque enim ejusmodi paſſio morbus dici poteſt, cum non ipſa actiones lædat, quod morborum proprium eſt, ſed potius tota ex læſis actionibus conglomeretur. Quamvis enim exterius collum & venter, intus vero diaphragma, ventriculus & inteſtina, ipſeque ſubinde uterus figuram ſuam mutent, iſta tamen hoc loco ad conſtituendum

genus

genus minus ſufficiunt, eſſetque proinde Jonſtoniana deſcriptio melior, ubi generis loco *congeries ſymptomatum* ponitur: niſi (1.) ſymptomatibus, i. e. ipſis actionibus læſis, vim actiones impugnandi tribuiſſet: (2.) cum Coſtero, contra ſenſuum fidem, totius corporis refrigerationem allegaſſet, cujus contrarium tamen in noſtræ ægræ pariter, ac ſubinde aliarum quoque ſuperioribus partibus deprehenditur: & (3) vapori maligno, ex utero elevato, cauſæ tot ærumnarum munus aſſignaſſet.

§. IV. Tutius itaque putamus, id demum cum Meibomio, in diſſ. de hac materia, hyſtericæ paſſionis nomine dignari, *quando fœminæ, cum gravi vitalium & animalium actionum læſione, reſpiratio intercipi, & illa quaſi ſtrangulari ſuffocarique videtur.* Eſt enim hoc phænomenon præ reliquis notabile, incurritque adeo in ſenſus adſtantium, ut ipſæ mulierculæ, ſtatum ægrotantium cognoſcentes, eas, propter analogiam, uno ore hyſtericas appellent. In quo negotio eas minime judicium fallit; modo non *ſoli utero, irregulariter moto*, omnem ubique culpam tribuant; cum interdum fœmina, *absque ejus vitio*, difficillimam reſpirationem, hyſtericæ, quoad externa, valde ſimilem, incurrere poſſit, & in noſtra etiam ægra, præter iſtum, etiam primæ viæ, ſub hypochondriorum nomine comprehenſæ, *ventriculus ſcil. inteſtina, meſenterium, ejusque vaſa* laborent. Id quod in ſequentibus non ſolum verbis demonſtrabimus; ſed ipſa etiam manus, abdomini ægrotantis impoſita, teſtatur.

§. V. Haud igitur de ulterioribus ſignis, τὸ ὅτι declarantibus, erimus ſolliciti; id tantum acturi, ut explicemus, quomodo ab aliis affectibus, cum quibus ſymptomata quædam communia habet, & nonnunquam complicatur, diſtingui queat.

§. VI. Differt autem præſens ægra a ſyncopticis, vere & ſtricte talibus, (1) ratione invaſionis. Hæ enim proſternuntur ſæpenumero deſubito: illa vero jamdudum heri, & pridie, & nudius quartus præl1udia hujus fabulæ perceperat. Aliis torpor mentis, tinnitus aurium, oſcitatio, pandiculatio, viſus depravatio, dolores capitis & artuum, horumque gravitas, hinc cibi faſtidium, cordisque palpitatio, & ſingularis *δυσαρέστησις*, urina tenuis aquea, &c. præcurſores inſultus exiſtunt. (2) ſyncopticæ pallent & frigent, ſicut mortuæ; noſtræ rubebat facies, & cum pectore mediocriter calebat. (3) illæ ſenſu, motu ac reſpiratione deſtituuntur; hæc trahebat adhuc ſpiritum, quamvis cum difficultate, ſentiebatque, quid cum ſe agebatur, manumque & pedem movebat. Quod ſi vero horum neutrum feciſſet, non amplius *ſuffocatione*, ſed *ſyncope* potius *hypochondriaco-hyſterica* laboraſſet. Hoc enim, terminorũ confuſionem evitaturi, ponimus, ceu *κριτήριον* hyſterica ſtrangulatione, ſtricte dicta, laborantium, ut *ſaltem unam* ex memoratis tribus actionibus adhuc exerceant: & putamus proinde, non ſolum eas hyſtericas, quas Galenus, loco ſupra citato, *ſine ſenſu immobiles*, & *omnino ſine pulſu* vidit, ſed etiam fœminam, apud Plinium, ſeptimo demum die ad vitam redeuntem, & quæ, teſtibus Veſalio, Riolano, atque Paræo, jam ſepulturæ deſtinatæ ſepultæque fuerunt, una cum famoſa iſta Colonienſi, ex ſepulchro domum revertente, omnes *ſyncope & aſphyxia* correptarum catalogo fuiſſe inſerendas. (4) dicunt equidem, inſultus hyſtericæ paſſionis *diutius*, quam ſyncopes, & *absque vitæ periculo* durare poſſe; nec non (5) hac affectas bene olentibus, ex utero vero laborantes fœtentibus recreari magis: ſed utramque harum notarum ſuas limitationes admittere, patuit ex modo dictis, patebitque porro ex ſequentibus.

§. VI.

§. VII. Ab *epilepſia* diſtinguitur paſſio uterina, (1) quod in hac ſint motus convulſivi particulares, in illa univerſales. Unde concusſiones graviores membrorum, a Galeno, l.c. obſervatæ, *epilepticæ* magis, quam *hyſtericæ* audiunt. (2) hyſtericæ ſciunt, quid actum ſit in paroxyſmo, epilepticæ minime. (3) caducis ſpumat os plerumque, ſtrangulatis raro. (4) illæ pulſum habent fortiorem, & (5) quando materiam pravam per uterum atque alvum in paroxyſmo excernunt, cum nullo vel ſaltem exiguo levamine id fit, cum contra ea per taliſmodi excretiones poſſio uterina valde mitigetur,

§. VIII. Apoplecticæ magis ſtertunt, manentque immotæ, & adeo ἀναίσθηται, ut nec acclamationes audiant, nec vellicationes, aut puncturas, ligaturasque, & pilorum evulſiones percipiant, a quibus hyſtericæ tamen commoventur. Sic illæ quoque certius, ac citius intereunt, & *fere nunquam* plenum ſanitatis vigorem, ut pleræque harum, recuperant.

§. VIIII. Quo minus vero nobis a Barbette paſsio hyſterica ſub *hypochondriaci mali* ſpecie obtrudatur, conſideratio ſubjecti, mox evolvenda, prohibebit. Neque etiam difficile erit, *dormientem ebriam* ab hyſterica, ex ipſo corporis habitu, integritate reſpirationis, pulſuque pleno, & vocem articulatam edendi facultate, quam paulo impetuoſius concuſsa exeret, diſtinguere. Tandem & cum *vere mortuis* nemo unquam confundet ex utero ſtrangulandas, qui ex §. 6 ad harum à ſyncopticis discrepantiam animum adverterit.

§. X. Cognito ſic τῶ ὅτι ægritudinis recta ad τὸ διότι pergeremus, niſi ingens adhuc *de ſubjectis* ac *ſedibus cauſarum* definiendis, autorum diſcordia componenda eſſet. De ſubjecto *ut quod* equidem nullum reſtat dubium, id

fœminino ſexui ſoli proprium eſſe, cum viri (ſicut per experientiam ſummorum medicorum, Wedelii, Piſonis, Sylvii, Highmori, Williſii, Ettmülleri, aliorumque conſtat) quando ſubinde haud diſſimilibus uterinæ ſtrangulationi difficultatibus premuntur, ſub *hypochondriacorum* tamen claſſe adhuc comprehendantur. Inter fœminas autem vix unquam puellæ teneræ, aut decrepitæ anus, raro prægnantes, crebrius vero, virgines viro aptæ, viduæ juniores; & ex conjugatis ſteriles, aut viris frigidioribus copulatæ; ſimiliter quibus per morbum menſes reſtitere, puerperæ item, & quæ alias corpore cacochymico pollent, his tormentis ſubjiciuntur.

§. XI. Subjectum, *ut quo*, morbi ſcil. vel potius morborum, ac inde dependentium ſymptomatum, ſunt partes corporis tam *fluidæ*, humores ſc. & ſpiritus, quam *ſolidæ*; quæ in noſtra ægra ita afficiuntur, ut parum abſit, quin earum ſtatus p. n. in paroxyſmo ſenſus non minus adſtantium, quam ægrotæ moveat. Et quidem reſpectu *ſtrangulationis, anxietatis & pulſus mutati*, ſunt in collo ac medio ventre *fauces*, deglutitionis ſcil. ac reſpirationis viæ, & in his *membranæ ac muſculi pharyngis & laryngis*, cum *corde* & *diaphragmate*: in abdomine vero, reſpectu *tumultuum*, in eo exorientium, *ſtomachus*, *meſenterium* & *inteſtina*, potiſſimum autem *colon*, & *uterus*: in quibus omnibus tamen non ubique idem patiendi modus eſt. Quippe ſuperiores ſpasmodice tantum criſpantur ac ſtringuntur, ut fibræ earum breviores, cavitatesque arctiores fiant; patiuntur inſuper ab aliis magis per conſenſum, aut accipiunt materiam peccantem aliunde: dum contra inferiores partim per conſenſum, ut ſuperiores, ſpaſmodicis tenſionibus laborent; partim ſibimetipſis crudos ac auſteros humores præparent, a quorum orgaſmo inflantur ac miſere torquentur.

§. XI.

§. XII. Quodnam autem ſubjectum cauſæ, ſive focus tot ac multiplicium malorum ſit, difficulter dicitur, abeuntque autores in partes diverſiſſimas; quas tamen fere omnes in tres claſſes includere poterimus.

§. XIII. Prima claſſis comprehendit præter antiquiſſimos Medicos & Philoſophos, Hippocratem ſc. Platonem, Ariſtotelem, Aretæum, etiam mediæ ætatis Galenum, & recentiores Fernelium, Augenium, Spigelium, Laurentium, Riolanum, Sennertum, Sebizium, Helmontium, &c. qui omnes quidem *uterum* unanimiter, tanquam autorem omnium incommodorum accuſant, ſed in eo tamen a ſe invicem diſſentiunt, quod alii *uterum totum*, alii tantum *teſtes* & *tubas* loco moveri, & inſtrumenta reſpirationis immediate afficere, aërisque reciprocationem impedire velint: alii vero non ipſa hæc viſcera aſſurgere, ſed *vaporem* ſaltem quendam malignum ab iis ad ſuperiora eructari ajant, Helmontiusque ne hunc quidem admittat, ſed uterum per *inſenſibilem* quendam *influxum* & *blas immateriale* in pulmones agere contendat.

§. XIIII. Altera claſſis eos habet, qui nova & contraria prorſus incedentes via, *uterum ab omni reatu abſolvunt*: ita tamen, ut quamvis formatos antiquorum de hyſterica paſſione conceptus, meris ſomniis annumerent; minime tamen de ſubjecto, cauſa, & indole mali ſententiæ eorum concordent. Quippe Carolus Piſo, in *ſel. obſerv. & conſiliis de morb. a ſeroſa colluv. ort.* phænomena, non magis capitis, quam aliarum partium actiones concernentia, & antea ab utero ipſo, vel ſaltem conſenſu cum eodem derivata, motuum epilepticorum ſpecies facit, & in capite, ſpinali medulla, nervisque potiſſimum vagis, a *corrupta ſeri colluvie* produci ſcribit. Huic

in

in eo Williſius atque Sydenham adſtipulantur, ut, ab utero recedentes, *primario* potius *nervoſum genus atque ſpiritus animales*, quam vel iſtum, vel præcordia & reſpirationis organa affici credant; ſpirituum ἀταξίαν autem, eorumque *illapſus impetuoſos* in partes nervoſas, ibi tumores, ſpaſmos, anxietates, actionumque perverſiones excludere perhibeant. Aliter ſtatuunt Highmorus atque Franciſcus Sylvius. Quamvis enim ambo uterum excuſent, uterque tamen peculiarem focum mali comminiſcitur. Prior enim ſedem ſuffocationis in *ipſis pulmonibus, & vaſis ac ſinibus cordis* quærit, quaſi in iis ſanguis elaſtice turgens, ſyſtolen non modo ac diaſtolen turbet, ſed etiam pulmones impediat, quo minus ſecundum motum diaphragmatis atque thoracis moveri queant. Alter autem in Append. Prax. tract. 10. §. 314. & ſeqq. *inteſtinum tenue* allegat, unde flatus, & halitus diverſæ qualitatis attollantur; ut ſcil. ab *auſteris* in faucibus ſenſus *ſtrangulationis*; *ab acribus* vero & *viſcoſis*, œſophagi parietibus adhærentibus, ipſosque irritantibus, *continua deglutiendi necesſitas*, ac ſi aliquid ibidem hæreret; & tandem ab *aquoſis*, ad orificium ventriculi ſiniſtrum aſſidue aſſurgenribus, *languor & propenſio* ad *animi deliquium* oriatur.

§. XV. Deſumunt autem plerique, contra aſcenſum matricis diſputantes, argumenta ſua in genere quidem (1) ex firmo nexu hujus viſceris cum vicinis: cujus intuitu jamdudum Galenus, l. c. eum ne quidem ad ventriculi orificium elevari poſſe ſcripſerat. Sylvius autem, §. 310, omnem loci mutationem uteri *plane imposſibilem*, & Graafius eandem, ſi ſaltem ad umbilicum usque fieret, cum ſummo cruciatu, anique & pudendorum ad interiora retractione conjunctum iri putat. (2) ex diſ-

ſectio-

ſectionibus mulierum, omnium conſenſu, hyſterica paſſione defunctarum, in quibus uteros ſanisſimos deprehenderunt. (3) ex quorundam virorum hypochondriacorum pathematibus, per omnia iis ſimilibus, quibus ſequior ſexus affligi dicitur.

§. XVI. In ſpecie autem pro Piſone, Williſio ac Sydenhamio pugnare videntur exempla fœminarum, de nullo vel menſium defectu, vel ulla alia circa uterum mala conſtitutione conquerentium; quas tamen una vel altera vehemens animi perturbatio, ira, v. g. terror, imo odor aliquis fortis, ſuffocationis hyſtericæ æmulæ periculo exponunt. Nonnullas dolores dentium, aut capitis, aut alterius alicujus partis primo vexant, quas poſtmodum ſubinde ventris tormina invadunt, & ipſa denique ſtrangulatio proſternit. Accedit & hoc, quod tantum non ſemper, poſt ſuperatum paroxyſmum, capitis dolorem & languorem virium patiantur, affectibusque ſoporoſis facile pasſio hyſterica ſe jungat, tollaturque per ſternutationes & odoramenta naribus admota.

§. XVII. Verum enim vero quamvis nos uterum neque cum Platone ζῶον ἐπιθυμητικόν, & cum ipſo, aliisque multis valde vagabundum ſtatuamus; neque decantatis vaporibus, exinde ad ſuperiores regiones exſurgentibus, multoque minus immateriali alicui regimini, ac incorporeæ in diſtans actioni multum tribuamus; nec etiam ſecundæ atque tertiæ objectioni penultimi. §, aut in proximo § allatorum argumentorum certitudinem in dubium vocemus; nihil tamen videtur impedire, quo minus aſſeramus, uterum pariter ac hypochondria, nunc ſingulatim, nunc conjunctim focum ægritudinis conſtituere, & modo alterutrum eorum, modo utrumque, pro re nata idiopathice, aut per conſenſum laborare; ut, v.g. vel ute-

rus

rus ægrotans hypochondriis, & hæc viciſſim iſti morboſam maculam inurant; vel ambo a quodam tertio in ſocietatem p. n. ſtatus pertrahantur.

§. XVIII. Hæc vero eſt ipſa tertiæ claſſis autorum ſententia, quam non ſolum autoritas exc. Wedelii, Ettmülleri, aliorumque medicinæ procerum tuetur, ſed ipſa quoque noſtra ægra ſequi jubet. Adducemus itaque primo argumenta, quæ *in genere uterum & hypochondria* reſpiciunt; quibus ſtatim ſubjungemus, quæ in ſpecie in noſtra ægra notatu digna videbuntur.

§. XIX. In genere igitur pro utero pugnat (1) *naturalis ejus aptitudo*, ut munus foci atque fontis tot malorum gerat. Habet enim (*a*) innumeras *fibras membranaceas & nervos*, ab intercoſtali, ejusque plexu meſaraico maximo, & medulla oſſis ſacri, in quibus ſpiritus ἐνοϱμῶντες hoſpitantur. (*b*) fibras muſculares, inſtrumenta motus. (*c*) vaſorum & ſanguinis elaſtici inſignem copiam. (*d*) glandulas, in ſua teſtiumque ſubſtantia quam plurimas, quæ lympham, facile corruptibilem, & ad flatus tumoresque producendos aptam, tractant. (*e*) totus eſt poroſus, ut multum humidi, inſtar ſpongiæ, ſuſcipere queat. (*f*) ſi apud Williſium, cap. 10, de morb. convulſ. tumor exiguus, ſubter oſſe pubis hærens, virginem hyſterice ſtrangulatæ ſimillimam reddere potuit; ſi digitus extremus læſus totam machinam convellit, quidni id uterus præſtet, qui cum capite & corde, viſceribusque abdominis amplisſimum conſenſum habet: de quo Harvæi *exerc. de part.* videatur. (*g*) ſi liquor ejus, ſeu veterum ſemen muliebre, in ſtatu naturali ciet libidinem, in p. n. autem gonorrhæam & furores excitat, quid ni etiam ſtrangulationes? (*h*) deſtinatur etiam in naturali ſtatu excretioni inutilium humorum, a quibus facile, ſi ſtagnant, læditur. (*i*) in

partu exponitur ſubinde aëris contactui. (2) Præ reliquis huic malo nubiles, viduæ, puerperæ, & ſanę libidinoſæ ſubjiciuntur, ut ſupra ex § VI. liquet, in quibus ſemen, vel menſes, vel lochia, copia, acredine, aut motu, & quidem nunc ſeorſim, nunc ſimul peccant. (3) a fluxu menſium inordinato veniunt ſæpenumero dolores entero-meſaraici, hinc procedente tempore ſtomachici, qui deinde reſpirationem turbant, & tandem caput quoque feriunt, donec ægrotum plane ſtrangulent. Id quod in fluore albo quoque evenire, ne Williſius atque Sydenhamius inficiantur. (4) In hyſtericarum cadaveribus haud ſemel tubi, teſtes, ipſeque uterus tumoribus ulceribusque obſeſſi oſtenduntur. Tales viderunt Veſalius, Bauhinus, Riverius, & Diemerbrœck. Riolanus, anthropogr. lib. 2. deſcribit teſtes virgineos, ad pugni magnitudinem materia ſeroſa una cum tubis turgentes. (5) A vitriolo Romano, cum traumatico decocto in uterum injecto, viditHarvæus ſymptomata hyſtericis ſimilia. Ex quibus patet, quid ab humoribus auſtero acidis, quos in utero nonnunquam gigni, nemo forſan ambigit, ſit metuendum. (6) Ex utero ſi effluit materia, aut flatus erumpunt, inſultus finis inſtat. (7) Memorabilia ſunt verba Williſii, l. c. p. 119, *dislocatio uteri puerperis mox a partu interdum contingit; ſcil. cum uteri corpus capacius factum, & recens inanitum, non recto in loco intra pelvim ſubſidet, verum ſuperius ad latus illius modo dextrum, modo ſiniſtrum declinat, ibidemq; inſtar marſupii conſtricti, in molem ingentem ampliatur.* Quid ſi jam contingeret, ut talis burſa clauſa a lochiis retentis, aut aliis vitioſis humoribus fermenteſcentibus in magnam molem iterum expanderetur, annon daretur aſcenſus ejus p. n. posſetque reſpirationi ingens obex poni? (8) Supponit B. Meibomius, in utero fermentum, quod in ſtatu naturali,

 tem-

tempore pubertatis, actuatum, totum corpus alterat, menſium fluorem & appetitum ♀ excitat. In p.n. autem ſtatu, quo juſto plus vel minus MSeam exagitat, varios quoque excludit morbos, & in his ſuffocationem quoque: cujus paroxyſmorum magnitudo & duratio ex gradu corruptionis laudati fermenti ita dependet, ut una mulier poſt lapſum bidui aut tridui ſeſe recolligat; alia vero diu adhuc cum ventriculi debilitate, dolore dorſi & capitis, vertigine, cordis palpitatione &c. cogatur colluctari. (9) Tandem provocant nonnulli ad juvantia & nocentia, genitalibus & hypogaſtrio applicata, quorum virtus citius ad uterum, quam alias partes remotiores pertingit, hyſtericamque paſſionem, pro renata, excitat aut tollit. His addunt, malum cedere, aut præcaveri, ſi menſes atque lochia redierint, ſi per conjugium excuterentur ſeminales loculi, ſi fœmina conciperet, aut uteri prolapſum pateretur.

§. XX. Sicut autem hæc & ſimilia, cum grano ſalis æſtimata argumenta, uterum plus minus ſuſpectum reddunt, quo eorum plura, aut pauciora ad ægrotæ ſtatum applicari queunt: ita nec de noſtra dubitandi locus eſt, ejus matricem ad recitatas paſſiones anſam porrexiſſe, ſi cogitaverimus, quantam debilitatem iſtud viſcus ex *πολυτοκία*, geſtatione gemellorum, partuque prorſus infelici ſibi contraxerit, quid in aliis lochia retenta efficere valeant, & quantum noſtræ eorum reditus levaminis attulerit; ut in curatione audiemus. Nec eſt reticendus conſtrictionis ſenſus intra genitalia, quem ægra cum tumore ventris & torminibus, lochiorumque ſubſiſtentia percepit, quoties infanti mammas præbuit. Perſvaſi enim ſumus, ſi Regnero Graafio tale quid in ſua praxi obtigiſſet, aut is ex Galeni lectione cognoviſſet, obſtetrices, id

ſedulo

ſedulo agentes, in hyſtericis cervicem uteri non modo ad latera, ſed etiam ita verſus ſuperiora retractum inveniſſe, quaſi totus uterus ſurſum motus ſit; aut interdum ipſa genitalia cum inteſtino recto adeo verſus interiora ſtringi atque claudi, ut nec clyſteribus, nec peſſis pateant, &c. ipſum ſententiam, de aſcenſus uteri impoſſibilitate, quam potiſſimum ex hujus phænomeni in hyſtericis abſentia formaverat, fuiſſe mutaturum.

§. XXI. Cognita jam mala conſtitutione uteri, reſtat, ut oſtendamus, in noſtra pariter ac aliis primas vias quoque focum ejusmodi infirmitatibus præbere. Siquidem (1) multæ, imo plurimæ hyſtericarum nomine infames, extra paroxyſmi tempus de ventriculi debilitate, & inde nato capitis dolore; de cruditate item nunc acida, nunc bilioſa, ardore ventriculi, anxietate poſt cibum, ructibus, flatibus, &c. verbo: de malo hypochondriaco conqueruntur. (2) Suſcitatur inſultus facile ab erroribus diætæ naturalis: ut proinde nonnullæ vix dulciora, aut alia fermenteſcentia deguſtent, quin periculum invaſionis ſubeant. (3) multæ non tam de anguſtia aſperæ arteriæ, quam gulæ conqueruntur: vel ſaltem hanc iſta priorem ſentiunt, ut ne medicamenta quidem deglutire queant: id quod noſtræ etiam accidiſſe, infra legere dabitur. (4) Terminus inſultus ſubinde eſt vomitus ac diarrhœa; egeruntque tunc imprimis per ſuperiora acerba, acida, flava & viridia; ut pateat, humores, in ſtomacho & inteſtinis corruptos, facultatem expultricem ſtimulaſſe. Hoc loco mirabilis eſt Sydenhamii pertinacia, in aſſerenda ſua hypotheſi, ab ἀταξίᾳ ſpirituum animalium, iisque, denſo glomere in ventriculum ac inteſtina impulſis, ejusmodi motus potius, quam ab excretis vitioſis dependere: cum navigantes, antea ſaniſſimi, mox ex jactatu ma-

ris, infanteſque in convulſivis paroxyſmis, æque ac hyſtericæ, etiam poſt iterata catharctica, viridia excernant. Sed ipſi opus adhuc eſt oſtendere, a depravata bile non poſſe nervos atque ſpiritus, ad concitandos vomitus & ſedes irritari. Deinde navigantes *quosdam*, (neque enim omnes vomunt,) non jam ſcatere humoribus corruptis, aut bonos per vertiginem, a fluctuatione navis introductam, aerisque marini ſingularem diſpoſitionem non perverti; & tandem in viſceribus infantium & fœminarum, ſubinde per crebras purgationes adhuc magis debilitatis, non poſſe novas cruditates generari, aut ex reliquo corpore cacochymico adduci. (5) dictum eſt, hyſtericas eſſe flatibus obnoxias, & affliguntur nonnullæ adeo ab illis, ut, ſimul ac abdominis faſcias relaxant, mox venter intumeſcat, & reſpiratio ſufflaminetur. Occupant autem flatus non ſolum cavitatem inteſtinorum, ſed etiam intra duplicatas tunicas meſenterii concluduntur, easque in tumores diſtendunt, ægerrime ſolubiles. Cujus rei exemplum apud Williſium, l.c. extat. (6) Tandem huc denuo citamus mares hypochondriacos, cum fœminis hyſtericis ſimilia pathemata, certe non ex utero, ſed primis viis potius experientes: ut inde bonam nobis formare liceat conſequentiam, ſic etiam in ſequiori ſexu non ſemper, vel non ſolum ſaltem uterum hyſtericarum ſtrangulationum focum eſſe.

§. XXII. Videtur equidem Clariſſ. Meibomio vix credibile, virorum ullum unquam ſymptomata, in fœminis hyſtericis, ſic accurate dictis, occurentia ſuſtinuiſſe; cum ſibi & parenti in praxi diffuſisſima talis haud obtigerit: nec, etiamſi per omnia in utriusque ſexus ægris ſimilia phænomena occurrerent, proinde in ſequiori uterum ab omni reatu abſolvendum, ſed ita potius conclu-

den-

dendum eſſe, viros, ex alia quacunque cauſa, eadem ratione, ac fœminæ ex utero vexari ſolent, affligi poſſe. Sed licuit videre viros ejusmodi Wedelio, Williſio & Ettmüllero, nec par eſt incuſare uterum inſontem, ubi ſola hypochondria in culpa eſſe conſtat.

§. XXIII. Poſtquam hoc modo duos eximios fontes, unde tot ſymptomata propullulant, deteximus, jam oſtendendum erit, qua ratione, & quo ordine ſingula inde emergant. Si Fernelium, Stupanum, Ranchinum, Jonſtonum, Piſonem, Sennertum, Riverium, Bartholinum, Sebizium, &c conſulimus, audiemus, vaporem malignum, & inſtar veneni torpedinis, aut phalangii, ſub exigua mole magnam efficaciam poſſidentem, ex utero, trans poros, vaſa & nervos aſſurgentem, unicam & proximam ſuffocationis uterinæ cauſam eſſe, & functiones partium, ad quas pertigerit, offendere. Verum nec vapor, undecunque ille venerit, nec alia res ulla immediate ſymptomata producere poteſt: quia his *omnibus*, & *ſolis*, & *ſemper* competit, ut nec *exiſtant ſine morbo*, nec ſine interventu ejus *aliud ex alio* proveniat.

§.XXIIII. Hoc igitur ad cauſæ proximæ, vel potius, ob multitudinem tot differentium phænomenorum, ad cauſarum proximarum officium ſuſcipiendum, citanda erit tota triga generum morborum: quia tot actiones læſæ, mutatæ qualitates, & anomaliæ circa excernenda & retinenda, nunc ſolutas, vel ſolvendas ſaltem unitates, aut vitiatas conformationes ſolidarum partium, nunc fluidarum craſin & temperiem perverſam prius & proxime ſupponunt, easque demum, ſicut umbra corpus, inſeqvuntur.

§. XXV. Hoc pacto cauſæ mediatæ proximioris cenſum ſubit omne, quod in utero ac primis viis natum

tum eſt acidum, acre, auſterum, elaſticum, & quicquid vel mole ſua, vel qualitate aliqua tactili, & ſuperficie inæquali cuſpidata, hamata, ſerrata; vel denique motu indecente, nervoſas, muſculoſas, aliaſque ſenſu præditas partes irritat, in ſpaſmos ſtringit, concutit, diſtendit; & vel hoc pacto, mediantibus partibus ſolidis, ſpirituum, ſanguinis, aliorumque humorum motus auget, minuit, ac invertit: aut immediate ſeſe his immiſcendo, eos acuit & rarefacit, aut obtundit & inſpiſſat; ipſamque denique naturam quaſi excitat, admonet, ſtimulat, ut ſuas copias adverſus hoſpites ejusmodi peregrinos colligat, vimque vi repulſura, ſolidas ac fluidas corporis partes irregulariter, & cum moleſtia ſæpe totius animalis commoveat.

§. XXVI. Materiæ cauſarum harum ſunt particulæ ⊖næ, 🜍reæ, terreæ, aqueæ, diverſimode inter ſe conjunctæ & modificatæ, ut ad efferveſcentias, fermentationes, roſiones, irritationes, &c. producendas aptæ fiant. Has ſuppeditant equidem jam, ut diximus, uterus & primæ viæ, & idcirco merito male audiunt: ſed minime id facerent, niſi res naturales, non naturales, atque p. naturales occaſionem & materiam porrexiſſent, ut vitia ejusmodi in corporis œconomia gignerentur.

§. XXVII. Stat igitur inter remotiores cauſas primo loco temperamentum ſangvineo phlegmaticum, in corpore fœminino, ſimulque teneriori: quod ſicut a coctionibus viſcerum debilioribus hucusque continuatum eſt, ita eas viciſſim quoque tales reddidit: ut in ejusmodi corpore nunc facile cruditates generentur, & generatæ poſtmodum promtius & manifeſtius lædant: quia ſolidarum partium mollior textura a leviſſimis irritamentis afficitur. Id quod hactenus evidentius, quam olim factum eſt, qnia crebriores partus, & inprimis duo difficiles

ultimi

ultimi vigorem nativum vehementer debilitarunt.

§. XXVIII. His acceſſerunt diætæ nocumenta, quæ quidem verbis exaggerare minus neceſſarium eſt, cum ipſa res loquatur. Fruſtra enim operoſe oſtenderetur, placentam pinguem, vinumque novum, tartaro ſuo crudo turgens, & cerevisiam fæculentam in ventriculo puerperæ, vix ab orco revocatæ, potuiſſe vitioſam fermentationem ſuſcitare, inque crudisſimam materiam peccantem degenerare: cum miſera ægra non ſolum effectum horum errorum plus ſatis ſenſerit, ſed etiam quam imprudenter, obiter veſtimentis tecta, & diu extra lectum manens, per inferiorum partium refrigerationem, lochiis exitum præcluſerit, ut poſtmodum per terrorem tanto magis ſpiritus & humores in ἀταξίαν lapſi ſint.

§. XXIX. Quod ſi jam ſingula pathemata ægræ noſtræ, prout in caſu ſeſe offerunt, propius contemplari, & hactenus in genere quaſi dicta, ad ſpecies applicare volumus, occurrunt primi omnium dolores poſt excluſum fœtum, qui haud raro majorem moleſtiam puerperis creant, quam fœtum egreſſurum præcurrentes. Diſtingui posſunt in *veros* & *ſpurios*. Illi ſunt *conatus naturæ*, quando humores, geſtationis tempore in vaſis & ſubſtantia uteri collectos, per hujus & vicinarum partium ſpaſmodicam contractionem expellere nititur. *Spurii* hærent interdum tantum in *inteſtinis* & *meſenterio*, interdum autem copulantur cum veris, & tunc fere actionem naturæ circa uterum remorantur. Id quod in noſtra quoque accidiſſe putamus, cui ſine dubio ſimul orificium matricis, in partu difficili ab obſtetrice, ſitum vitioſum fœtus corrigere geſtiente, durius tractatum, dolebat. Erant autem hac vice etiam conatus ipſius uteri, lochia expreſſuri, præter

morem dolorifici. Cum enim hæc ob aërem, durante partu & extractione fœtus mortui, ad uterum admiſſum, in grumos abirent, & ægrius fluerent, natura majori molimine eorum expresſionem inſtituebat, quam vires debiles puerperæ ferre quibant. Erat igitur medicamentis opus, nonſolum *paregoricis*, progenitalibus; ſed etiam *carminativis*, *blande reſolventibus*, & *anodynis*, pro inteſtinis & utero: ne ab ulterioribus torminibus, iisque per moram auctis, vires magis proſternerentur, & reliqvum nervoſum genus in lethiferum conſenſum traheretur.

§. XXX. Longe diverſa ab his erant tormina, quæ noſtra die ſexto a feculenta cereviſia, & corporis refrigeratione patiebatur: quippe ſedem eorum conſtituebant inteſtina; cauſam formalem roſio, diſtenſio & intentata ſolutio continui; materialem humores crudi, fermenteſcentes, acres & elaſtici.

§. XXXI. Tumorem abdominis, die 4, duorum infantilium capitum figuram referentem & ſtabilem, æque ac iſtos, die 7 perceptos, tremulos, ſubſultantes, & ex ilibus trans abdomen excurrentes, non meros inteſtinales, ſed ſimul quoque uterinos fuiſſe, colligimus, (1) ex cauſis occaſionalibus, erroribus ſcil. diætæ, lochiorum retentione, & perpeſſo terrore. (2) ex ſymptomatum conjunctorum, & tot actiones vitales atque animales concernentium, multitudine. (3) quod alvi repetita ſolutio, vomitus item, & excretio per uterum ſangvinis grumoſi, flatuum atque liquaminis corrupti, levamen attulerit.

§. XXXII. Dolor capitis, vertigo & viſus hebetudo oriebantur d. 5 a materia acri, quæ membranas vellicando, criſpaturas dolorificas, & ſpirituum animalium motus irregulares faciebat, imo per diſtorſiones nervorum

rum opticorum ſufficientem eorum influxum prohibebat. Sunt qui taliſmodi ſymptomata facultatis animalis a conſenſu capitis cum ventriculo fieri putant, & hunc male affectum eſſe, ex appetitu imminuto colligunt. Sed quid obſtat, quo minus cauſam mali ex ſanguine impuro ad caput delatam, ibidem idiopathicam ægritudinem excitare, & ventriculum facultatemque naturalem etiam hoc loco antiquum obtinere, aſſeramus? quatenus non tantum ex omium fere reliquarnm partium corporis, ſed animæ ipſius quoque pasſionibus, & phantaſiæ luſibus manifeſtum ac ſubitaneum detrimentum patiuntur. Cujus rei veritatem quilibet in ſeipſo experiri ſolet, quando dolore capitis, aut ſaltem pedis graviter affectus, non æque eſurit; aut ſanus ac eſuriens ab inſperato gaudio, metuque & triſtitia, aut ex aſpectu rei nauſeabundæ ſtatim omne edendi deſiderium ſibi extingui ſentit.

§. XXXIII. De reliquis pathematibus earumque cauſis, duæ diſcrepantes proſtant ſententiæ: quarum prima pleraque ex ventriculo reſultare putat. Poſtulat autem hæc ſibi concedi, ſtomachum humoribus acribus, auſteris plenum eſſe; eoque conceſſo, ructus & vomitus, quorum in curatione mentio fiet, ab irritatione fundi & laterum ſtomachi derivat. Hinc pergit, ab eadem materia orificium ſiniſtrum, & ſimul cum hoc carnoſiorem ſubſtantiam diaphragmatis, iſtud arcte ambientem, violenter contrahi, & ſic cum maximo labore inſpirationem fieri. Oriri hinc, ex ſuffocatione imminente, maximas anxietates, easque adhuc a nervis octavi paris, ſimul affectis, inſigniter augeri; cum, hiſce mediantibus, cor ipſum in motu ſuo perturbetur, ut, propter denegatam juſtam diaſtoles dimenſionem, frequentius pulſare, imo nonnunquam plane feriari, & ſtatum ſyncopes ſubire adiga-

tur.

tur. Eodem tempore & gulam, junctamque huic laryngis cavitatem ſtringi, ut iſta cuneo occluſa videatur, hæc vero aërem cum ſono ſtridulo transmittat. Hinc etiam nec vocem edi poſſe, cum, præter hanc morboſam viarum ſpiritalium conditionem, etiam nervi recurrentes, cum vagis, unde oriuntur, convulſionis partem ſuſtineant.

§. XXXIV. Altera ſententia non contradicit equidem allatis argumentis; cum in maſculino genere apprime locum habeant, & cauſas ructus, vomitus & impeditæ deglutitionis ſatis bene explicent: ſed ſibi tamen libertatem vindicat, phænomena reſidua ex vitiato humorum motu potius, quam ſtomachi regimine deducere. Quem in finem præſupponit (1) ægram habuiſſe texturam partium mollium delicatam, facile ad ſpaſmos irritabilem (2) Tonum viſcerum & muſculorum debilem, elaſticisque cauſis minus reſiſtere valentem. (3) humores vitio temperamenti, πολυτοκίας, errorum diætæ, partuumque difficilium, minus fuiſſe bonos; ſed, pro renata, ad ſtaſes, ebullitiones, & motus alios inordinatos aptos. (4) per refrigerationem corporis & terrorem humores in meſenterio, inteſtinis, utero, ſtaſin concepiſſe, (5) in loco calido ſtagnantes, fermentationes, acredinem & vim elaſticam contraxiſſe. (6) a motibus ſpaſmodicis ſanguinem alioſq; humores, utiles æque ac inutiles, in p. n. motus abripi, & contra circulationis leges, in uno latere magis moveri, quam in oppoſito, pluſque in unam partem pelli, urgeri, premi, quam in vicinam. (7) naturam ipſam turbulentum ſtatum corporis ſæpe adhuc magis turbare; quatenus alicui parti opem latura, aut materiam peccantem inde expulſura, huic & ſimul aliis vim facit.

§. XXXV, Sic facile patebit, ex qua ratione die 4

calor

calor corporis fuerit auctior: quia particulæ crudæ, ex placentæ & vini fermentatione natæ, naturæ anſam obtulerunt, febris intermittentis paroxyſmo ſimile quid occipere, ut materiam peccantem ex maſſa ſangvinea expelleret.

§. XXXVI. Quando vero ægra die 7, poſt refrigerationem crurum & abdominis, genitalia intus manu quaſi ſtringi, & ventris tormina redire ſenſit, jam dudum inſequentium pathematum initium habuit; donec per ſupervenientem ſubitum terrorem majores turbæ motusque, ſibi invicem contrarii, in partibus, hactenus debilitatis, orirentur. Videtur autem vero valde ſimile, tunc partem unam uteri & inteſtinorum, inprimis coli, & ipſius quoque meſenterii, a fermentatione ſtagnantium humorum tumuiſſe, aliam ab auſteritate convulſam riguiſſe, aliamque iterum ab acredine irritatam tremuiſſe, & ſic ſanguinis a ſuperioribus ad haſce regiones deſcenſum fere interceptum, ex parte autem eundem per hepar ad ſuperiora vehementius promotum eſſe, ut a copia ejusdem præcordia & collum pene opprimerentur.

§. XXXVII. Neque enim cor regere potuit tantam molem: hinc pulſus fuit frequens, urſitque anxietas extrema, & animi deliquium; hinc aëris admiſſio laborioſa & ſonora, & vox ſuppreſſa; hinc collum redditum turgidulum, & rubuit, & ſudaverunt ſuperioros partes: ubi ſcilicet diaphragma a turgentibus viſceribus abdominis perpetuo intra thoracem elevatum manſit, & vaſa ſanguifera ac muſculi laryngis atque pharyngis cruore adeo infarcta fuerunt, ut eum intra oris cavitatem, ejusque ſerum extra poros cutis dimitterent.

§. XXXVIII. Eſt itaque ſtrangulatio hypochondriaco-uterina affectus terroris & periculi pleniſſimus: quia

principes affligit facultates, necique proximas ægrotas facit. Quam etiam nullatenus effugiunt, ſi ſæpius & ſimili ferocia redierit, ut tandem miſere per ſyncopen, aut apoplexiam finem vitæ patiantur. Nonnunquam gravis ſuccedit epilepſia, quæ diu quoque incurabilis perſiſtit, aut redditur corpuſculum cachecticum, ut tandem pereat hydrope. Hoc autem peculiare, & dignum penſitatione eſt, quod citius dicuntur paralyticæ ſanari poſſe, ex paſſione uterina tales factæ, quam ſi ex alia quacunque cauſa eadem fuerint correptæ.

§. XXXIX. Sed noſtræ animum refocillabit bona evadendi ſpes, quam ætas florida, (ſeniores enim raro plene liberantur,) ſuppeditat, & novitas affectus, ex cauſis potius externis & mobilibus, quam viſcerum intimiori atque radicata depravatione nati. Durabit tamen per unum alterumque menſem corporis debilitas, & reconvaleſcens toties ex utero, vel ſtomacho & hypochondriis affligetur, quoties ab erroribus diætæ, & illuc pertinentibus commotionibus animi non ſtudioſe abſtinuerit. Redibit autem valetudo integra, cum redeunte vere; ſi ſenſim corpus a cruditatibus depuratum, & viſceribus ſuum robur redditum fuerit.

§. XXXX. Hæc vero omnia, tanquam futura, cum tanto majori animi confidentia eloquimur in præſentia, quo certiores ſumus, noſtram per gratiam divinam, & ſtatim recitanda medicamenta, priſtinam recuperaſſe ſanitatem, eaque hodie frui integerrima.

CURATIO.

Contra dolores poſt partum, die 2 Januarii modo a dorſo verſus ingvina tendentes, modo ibidem ſubſiſtentes, aut abdomen pervagantes, ipſaque genitalia obſidentes, adhibebantur ſequentia cum ſucceſſu

℞. *Eſſ. theriac. cort. aurant.* ana ʒjß. *caſtor.* ʒj *anod.* ʒß.

🜈 *nitr. dulc. gtt. XX. M. D. S. Mixtur*, davon alle 4. Stunden 32. Tropffen mit Bier zu nehmen.

℞. *cin. nat. ocul.* ♋ *ppt.* ⅛ ♂. *alis cach. Ludov.* āā *gr. XXIV. Laud. op. c. caſtor. gr.* iij. *elæoſ. cort. aurant* ℈ß. M. F. *pulvis. D. S.* auf 4. mahl / allezeit 2. Stunden nach den Tropffen in Meliſſen oder Zimmet-Waſſer.

℞. *Ungt. nervin. martiat.* ☍ *hyoſc. laur.* ā ʒij, *deſtll. aneth. aniſ. fœnic. cort. aurant. chamæm. rom.* ā *gtt.* vj. *M. f. Linimentum, D. R.* Sälblein den Rücken / Lenden / Bauch und Schoos alle 2. Stunden warm zu ſchmieren.

℞. *Rad. Zedoar, leviſtic.* ā ʒiij. *Herb. matric. abrotan. meliſſ. Flor. cham. hort. melilo. ſambuc.* ā Mj. *ſem. 4. calid. maj.* ā ʒij. *Bacc. Laur* ℥ß. *Inciſ. cont gr. m. includ. ſacculo lato. D. S.* Säcklein / nach dem Schmieren gewärmet auf den Leib zu legen.

Genitalia ungebat obſtetrix *ungv. de althea* & *pingv. gallinæ*, & apponebat ſpongiam, *decocto fl. ſambuc. malv. marrub. artemiſ. ſem. carv. fœni. græc.* cum cereviſia parato, impraegnatam. d. 3. erat puerpera omnium dolorum expers. d. 4. adverſus calorem febrilem & inflationem abdominis revocabatur ſacculus in uſum, atque linimentum, a quibus pridie levamen ſenſerat, & ſimul ſequentia interno uſui deſtinabantur.

℞. *Miſt. ſimpl.* ʒij. *eſſ. ther. aurant.* ā ʒj. *anod.* ʒß. *M. D. S. Mixtur*, davon alle 6 Stunden 32. Tropffen im Biere.

℞. *ocul.* ♋ *ppt.* ⅛. *diaph.* ♃ *alis*, ā *gr. XXIV.* ⦶ *puri gr.* viij, *el. citr. aurant.* ā *gr. V. M. f. P. D. S.* Pulver / auf 4. mahl / zwiſchen den Tropffen in Holunder-Blüth und Zitwer-Waſſer zu nehmeu.

Cum d. 7. hora tertia matutina Medicus ad ægrotam in ipſo paroxyſmo vocaretur, ingentem apparatum remediorum domeſticorum pariter, ac pharmaceuticorum offendebat. Accenderant enim mulierculæ alas perdicum, & poſt harum conſumtionem anſeris; aliæ corn hirci, aliæ verrucis, a tibiis equarum deſumtis, ſuffiebant; aliæ caſtoreum & aſam fœtidam, in petia ligata, & aceto ſpicato madentia, naribus admovebant; aliæ allium contuſum ori ingerebant; aliæ ex 🜍e accenſo, & ſcopis,

ex

ex fimo protractis, fumum paraturæ erant; eratque conclave jam tot ingratis odoribus repletum, ut vix ſani reſpirare poſſent. Interdicebatur itaque ulterior talium uſus, ne ægra prorſus ſuffocaretur; & jubebantur adſtantes ægram erigere, pannoque aſpero collum, pectus, dorſum, brachia, & pedes fricare, & ſtatim *miſtura, ex* ♎ *lil. convall. formic. roſmar.* ☿ *&to major. bacc. Junip. aniſ. carvi, fl. cham.* parata, oblinere. Naribus admovebantur *eſſ. aſæ foet. & caſtor.* cum ♎ *tu*✱ *ci.* confuſæ, a quibus ægram affici, motus labiorum & narium criſpatio, crebriusque reciprocata reſpiratio judicabat.

Propinabantur etiam *miſturæ ex Eſſ. caſtor. ſucc. theriac. cort. aurant. balſ. Peruv.* & ☿ ſo hyſterico paratæ; *gtt. 34*, in cochleari cereviſiæ; ſed videbatur anxietas inde manifeſte augeri, & protrudebatur liquor ex ore & naribus, cum ingenti ſtridore ac roncho, ut tuto concludere liceret, pharyngem prorſus clauſum eſſe; cum ne cereviſiæ quidem ſoli tranſitus pateret, ſed hæc eodem modo repelleretur. Continuabantur igitur externa, modo dicta, & venter litu, d. 2 præſcripto, camphoræque ℈j acuato, probe ungebatur, ſacculoque, bis jam adhibito, tegebatur. Vt vero flatibus, in abdomine contentis, exitus pararetur, præſcribebatur clyſter ex emollientibus, carminativis, uterinis, emmenagogis.

Poſt horæ lapſum ructitabat ægra bis, terve, quaſi vomitura: actutum igitur ipſi miſtura, modo memorata, & poſt eam *aquæ flor. ſambuci*, quæ tum ad manus erat, minimum ℥iv una vice ingerebantur, quas etiam ſine ullo impedimento deglutiebat: non ſine adſtantium gaudio, quod paulo poſt multiplacebatur, cum ægram levius reſpirare, collumque detumeſcere animadverent. Commendabatur huic a Medico abeunte *miſtura* modo uſurpata, ut elapſa hora dimidia denuo in laudato vehiculo daretur, cum continuatione externorum; ſimulque *potiuncula* ſequens in chartam ſcribebatur:

℞. *Spec. cord. temperat. de gemmis* ā ℈j. *ocul.* ♋, ♄ ♂ *l. Lud.* ā ʒß, ▽ *ceraſor. chæref. fl. ſamb. zedoar. meliſſ.* ā ℥j. *cinamom. cyd. epil. Lang.* ā ℥ß. *M. F. Potio D. in vitr. S.*
Sonderl. Tränckl. wohl umzurütteln / und offt Löffel-Weiß zu geben.

Cum

Cum hora 9. matutina Medicus ad ægram reviſeret, inveniebat eam in lecto ſedentem, & juſculum edentem. Evomuerat poſt alteram doſin miſturæ ingentem colluviem pituitoſam, auſteram, viridem, luteamque & ſpatio duarum horarum aliquoties ad Latrinam ducta alvum depoſuerat, ut clyſtere non eſſet opus. Redierant quoque lochia; ſed fœtida & peſſime colorata, eruperantque cum flatibus, exploſis cum ſono ex genitalibus. Detumuerat equidem venter, ſed audiebantur tamen adhuc in eo murmurantes venti, conquerebaturque ægra de inſigni debilitate & laſſitudine artuum, ὀςεοκόπῳ ſimili. Cum vero aliquamdiu quieti indulgeret, cibisque enchymis & medicamentis hactenus adhibitis, ſimilibusque *cordialibus, ſtomachicis, uterinis, balſamicis, abſorbentibus* &c. Ipſi proſpiceretur, paucorum dierum ſpatio ſatis commode ſe habebat. Die 18. minitabatur alvus, per triduum obſtructa, novos motus: ſed ſtatim per *clyſterem*, nuper in cellam repoſitum, ipſis cum egregio ſucceſſu occurrebatur. Haud ægre feret Lector benevolus, quod in recenſione remediorum parciores fuerimus: putavimus in præſentia noſtrum tantum eſſe, fideliter recitare quæ præſentem ægram juverint, quibus addere, quæ aliis profuerunt, non erit arduum.

DEO ſit Laus & Honor in ſecula.

[illegible] mutatis [illegible] ad ægram [illegible] ipſum-
[illegible] Die nona
poſt alterum [illegible] calorem [illegible] pituitoſum,
[illegible] ali-
quoties [illegible] diviſus [illegible]
[illegible] patiens co-
[illegible]
[illegible]
[illegible] de
integri [illegible] artuum [illegible] ſimili. Cum
vero [illegible] indulgerem, [illegible] & me-
dicamentis [illegible]
[illegible] ipſi præſcripta
[illegible] ſic habebat. Die
18. [illegible] per [illegible] obſtructa, novos motus:
[illegible] in cellam [illegible] ipſe cum
[illegible] Haud ægre [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible]
quæ præſentia ægroti [illegible] quibus addere, quæ
aliis proſuerunt, non erit arduum.

DEO ſit Laus & Honor in
ſecula.